

Po Ribniški dolini je zavel nov duh

Ribniški domobranci so že toliko očistili svojo okolico komunističnih tolp, da z orožjem nimajo več dosti dela. Sem in tja se še primeri, da pridejo tolovajji po kakšni živini ali drugo blago v okolico vaš, pa se jim je že ponovno priklopilo, da so jim naši fantje prekržali ločinske načrte. Pač pa se včasih še pojavijo, proti katerim so začeli zadnji čas domobranci v Ribnici sistematično boj.

Boj rusnice proti komunistični laži

Nekak uvod v to prepotrebno delo je bil proglas ribniškega župana g. Skraberca 26. julija 1944. Ta razglas je bil razširjen na neštelihih lističih po vsej Ribniški dolini in je dal našim ljudem oporo, da se niso več strašili komunističnega terorja, ampak so terencem tudi v obraz povedali, da je njihov posed poguben za narod.

Poslej so domobranci izvidnice na tih svojih obhodih puščale propagandne lističe, zlasti so gledale na to, da so dobili ljudje, ko so odhajali od nedeljske maše, dovolj časopisov in drugega protikomunističnega čtiva. Zlasti za lastiče, ki jih je izdajala ribniška posadka, je bilo toliko zanimanje, da so ljudje kar spraševali, če kdaj niso bili na razpogo kakor navado. Poleg malih lističev so domobranci redno izobežali večje risane lepake, karikature in idejne slike, katere je spremljala besedilo. Ljudje, spristi komunističnih čenč, so z veliko verno pozdravili delo domobrancev.

Med ribniškimi ljudstvom so prav za prav največ škode napravili komunistični mitingi. Ljudje so jih obiskovali, mnogi prisiljeni, drugi iz radovednosti, zopet drugi iz prepričanja. Na teh mitingih so komunisti slabili odpornost ljudstva do njihovih pogubnih naukov. Marsikdo je celo nasedel njihovim obljubam in se vnel za komunizem.

Protij strupu teh mitingov je bilo treba postaviti domobranska zborovanja.

Protikomunistična zborovanja so strla rdeči agitacijski teror

Prvo tako zborovanje je bilo v Jurjevi v nedeljo, 16. julija. Po deseti maši so domobranci povabili ljudi na zborovanje. Govornik-domobranci je v klehah besedah orisal cilje domobranskega gibanja in tako navdušil poslušalce, da so na poziv domobranskega poveljnika navdušeno zapeli slovensko himno in pomagali tudi pri petju domobranskih pesmi. Kljub temu, da je bila vse do

strahovito se jim je mudilo, se vidi tudi iz tega, da so domobranci zajeli 16 konj in 4 mule, ki nikakor niso mogle dohajati rdečih tovarišev. Najbolj imenitno pri vsem pa je, da so domobranci bili brez izgub, le trije sta dobila lažje rane. Poleg tega so ujeli 11 tolovajev, iz komunističnih mučilnic pa so rešili 15 zaprtih.

Drugo zborovanje je bilo v Sodražici v nedeljo, 25. julija, in sicer po jutranji maši. Trg, v katerem je po zaslugi komunističnih osvobodilcev veliko žalostnih ruševin, je bil kljub temu močno rdeče usmerjen. Ko je domobranska oglednica v jutranjem hladu prikoralala v trg, so jih skozi okna marsikaterih hiše ljudje kar nekam nezaupno spraševali z očmi: »Kaj neki bo pa danes?« To so si pač mislili razni funkcionarji. Kdo bi se tudi, če so se jim tresla kriča. Medtem ko je bila v cerkvi še služba božja — udeležba je bila to pot posebno velika, saj je bilo zgnezanje — so domobranci ves trg posuli s protikomunističnimi letaki. Iz Ribnice so prinesla dekleta »Črne bukve« in druge knjige, ki govore o pogubnosti komunizma, ter jih prodajala po hišah. Zlasti »Črne bukve« so vzbudile veliko zanimanje.

Ko je ura odbila pol osmih, so se vsuli ljudje iz cerkve. To je bilo preseenečenje. Nekaterim so se obrazi veselo razjasnili, ko so videli, da se pripravljajo zborovanje, na obrazih nekaterih Sodražčanov pa si opazil nekak preplah. No, pa ni bilo nič hudega. Velika množica se je zbrala okrog govorniškega odra, ob katerem so vrtale zastave.

Slovenska pesem preglasi internacionalo

Po končanih govorih je mogočno zadonela pesem »Hej, Slovence!«. Lep je bil pogled na stare može, — kako so spoštljivo sneli klobuke z glave in strumno peli. Marsikateri materi so prišle solze v oči. Glasovi otrok in deklet so hoteli prepričati mlada grla domobrancev. Sledile so domobranske pesmi. Tudi po koncu zborovanja ljudje kar niso mogli z mesta. Tako jih je prevzela domobranska pesem, ki bi jo hoteli kar naprej poslušati.

Po končanem zborovanju je bila v cerkvi posebna maša za domobranci. Seveda so prišli v cerkev tudi doma-

Sijajen uspeh novomeškega bataljona

Koliko strahu prizadenejo novomeški fantje pod poveljnikom stotnikom Meničaninom komunistom samo s tem, da jim ne privoščijo niti urice počitka, bi vedeli povedati le rdeči tolovajji sami. Se huje pa je seveda krat, kadar se komunistom kljub njihovim brezprimerni vaji v športni panogi »godzni tek« ne posreči pravčasno odnesti peto. Tako je bilo tudi 8. avgusta pri Žuzemberku. Na zbrane VIII., IX., XII. in XV. brigade, v klopu katerih je bil tudi štab XVIII. divizije in štab VII. »korpusa«, je udaril domobranski udarni bataljon, so tolovajsko tolpo razbil in pognal v beg. Na bojišču je obležalo 107 mrtvih komunistov, koliko trupel in koliko ranjencev se je posrečilo tolovajem odnesti s seboj, se pa ne ve. Ljudje po okolici navajajo velike številke. Bežeči tolovaji so odvrgli veliko najrazličnejšega orožja, tudi avtomatskega, nadalje dosti streliva. Kako

strahovito se jim je mudilo, se vidi tudi iz tega, da so domobranci zajeli 16 konj in 4 mule, ki nikakor niso mogle dohajati rdečih tovarišev. Najbolj imenitno pri vsem pa je, da so domobranci bili brez izgub, le trije sta dobila lažje rane. Poleg tega so ujeli 11 tolovajev, iz komunističnih mučilnic pa so rešili 15 zaprtih.

Uspehi domobran. oglednic

Dne 18. julija so šli naši fantje iz Velikih Lašč pogledat na Zapotko. To pot so imeli zopet uspeh. Po cesti je prišel po vsej daljni okolici znani komunistični organizator in vlezlačinec Andrej Kikelj. Pokojnik je bil s svojo družino vred glavna opora rajonskega odbora Velike Lašče.

Tudi domobranci iz Hotedražice so imeli zadnji čas dober lov. Ujeli so dve kurirki in dva kurirja, ki ne bodo nič več prenašali važne pošte IX. tolovajskega korpusa.

Danes ob pol 9 bo pri Dev. Mariji v Polju protikomunistično zborovanje

Poljski farani se bomo zborovanja udeležili vsi, vabimo pa iskreno tudi vse naše prijatelje iz Ljubljane in okolice. Ljubljancani se lahko pripeljejo na zborovanje z avtobusom, ki bo odpeljal iz Tavčarjeve ulice ob 7 in 7.45 zjutraj.

založbi »Klase« (knjigarna Jože Zužek) kot prvi zvezek Znanstvene knjižnice, pod glavnim uredništvom dr. Ložarja ter s sodelovanjem dr. Breznika, dr. Grafenauerja, dr. F. Kotnika, ravnatelj Fr. Marolta, Borisa Orla in dr. S. Vilšana. Tako naj velja ta knjiga (550) za nekakšen priročnik vsem, ki se hočejo poučiti na hitro roko o problemih, stanju in dognanju slovenske etnografije, pa tudi za osnovno, na podlagi katere naj se odsele sistematično razvijati dopolnjevanje spoznavanja slovenske stare ljudske kulture kot temeljne plasti slovenske visoke narodne kulture.

Prav zato, da se utemelji etnografija kot znanost zase ter da jasno stopijo pred nas smisel, naloga in metoda te vede, je postavil dr. Ložar na čelo članek »Narodopisje, njegovo bistvo, naloge in pomen«. To je prvo takšno razglabljanje v naši književnosti ter zato načelne in pionirske važnosti. Ložar tu podaja razliko med narodom in ljudstvom, med ljudsko kulturo in visoko kulturo, med etnografijo in etnologijo, vse samo pojmoma o katerih se še vedno debatira med znanstveniki, pa mora imeti o njih jasnost, kdor hoče pravilno umevati narodopisje. Navaja razne teorije, ki se pojavljajo v sodobnem etnografskem slovstvu, ter postavlja svoje pojmovanje etnografije kot vede, ki popisuje in gradi sintezo o ljudski kulturi (materialni in duhovni) ter pripravlja gradivo za etnologijo, ki daje temu gradivu smisel in cilj ter utovarja zakonitost kulturnega vznika in razvoja. Tako je prvič jasno

KULTURNI OBZORNIK

Slovensko narodopisje

Veda, ki je pri nas — kar se sistematičnega obravnavanja tiče — najmlajša, a se je v zadnjem času neveljavno najbolj razmahnila, dobila novo vrsto delavcev in novega poleta, je gotovo slovensko narodopisje. Svoj čas je bila predmet navdušenim romantičnim rodoljubom, ki so v zapisovanju narodnega blaga videli le veliko narodoljubno delo ter so v tem potegledu resnično zapustili precej velepomembnega dela za sabo. Toda vse to zbiranje je bilo brez metode in sistema, ni bilo znanstveno fundirano, bilo je priložnostno ter ni težilo k celotni sintezi vsega poznanja duhovne in materialne stare slovenske kulture, ki je predmet narodopisja. Pod vplivom tistih etnografov, ki duhovne starijine gledajo le pod vidikom naroda in njegove organske rasti, se je v zadnjih časih v svetu začelo novo gibanje za poživitev narodne tradicije, kar se kaže v običajih in segah, začeli so celo urejati živo sodobnost po smernicah, iščočih opore v etičnih in kulturnih vrednotah, ki so se izkazale kot pozitivne v preteklosti naroda. Tako sociološko gledanje na etnografijo kot sodobnost usmerjajoči družabni princip, je dvignil zanimanje za to vedo v svetu, pa tudi pri nas, kar je rodilo celo vrsto mladih, delovnih in z članom nastopajočih etnografov, ki so prihajali na to polje ce-

lo z drugih, sorodnih znanstvenih panog. Eden teh je sedanjji ravnatelj Etnografskega muzeja dr. Ložar, ki je prišel v etnografijo iz sorodne vede arheologije. Kajti arheologija je v zelo ozki zvezi z etnologijo, veda o vzniku duhovnih kultur pri primitivnih narodih, ki stoji v temelju etnografiji, veda, ki zbira in opisuje ljudske kulture v območju že civiliziranih visokih kultur. Arheolog dr. Ložar je tako prinesel v slovensko etnografijo tesen stik s prakulturami, predvsem z materialnimi prakulturami, kar se je pri nas doslej precej zanemarjalo, pa tudi teoretično sistematičnost in metodo, ki je v obeh vedah — kot zgodovinskih znanostih — precej enaka. Kot ravnatelj Etnografskega muzeja, ki mu je poklicno na sruca razvoj etnografije kot vede, je spoznal veliko potrebo po sistematični registraciji najprej vsega, kar je doslej v slovenski etnografiji napisanega, po strokovni oceni vrednosti tega gradiva, pa tudi fiksiranju osnovnih pojmov etnografije kot vede ter nje metodičnega obravnavanja. Obenem pa je občutil potrebo tudi že po zboru vseh doslej znanih in mogočih ugotovitev gradiva in rezultatov, ki naj pokažejo, kako daleč se je slovenska etnografija že razvila, na katero področja je segla in kaj je dognala v sto letih svojega nesistematičnega delovanja. Tako je nastala ideja priročnika Narodopisja Slovencev, katerega I. del je izšel pri

Kakor rodovitna trta ob hiši . . .

Ob hiši je rastle močna stara trta, ki je rodila vsako leto zdravo grozdje. Vsi so jo čuvali in skrbeli zanjo, da bi čim lepše uspevala. Sosedovi so imeli usnjarsko delavnico in so si želeli, da bi tudi oni imeli ob hiši takšno trto. Vsadili so mlado lepo trto, rasti pa ni mogla. Vajenci so jo zalivali z umazano vodo in pomočniki z vsako grdobijo. Gnusna vlaga je pronicala do korenin, ki so začele gniti, in trta je usahnila.

To je podoba. Prav tako namreč zamira življenje našega naroda. Nekdaj so naše matere živele sveto in čisto, današnja ženska mladino pa kvari gnusoba, ki jo koti sodobna nenravnost. Komunisti vedo, da dekleta ne bo maralo za komunistične nauke, dokler ne bo poteptalo svoje poštenosti. Zato jo skušajo komunisti dobiti na drug način. Počasi zastrupljajo domišljijo z grdmi podobami dražjijo telo z mekužnostjo. Govori o lepih stvareh, o svobodi, o neki svobodi v ljubezni, o neki svobodi tudi za dekleta. Dokler dekleta ne pade in ne spozna sužnosti greha. Ko pade enkrat, jo pahnijo znova v greh, dokler ne oživi v njej z vsjo silo strast, ki ne pozna več nobene ovire. Takrat je dekleta

zrelo za komunizem, takrat je dekle zrelo, da postane — žival.

Kako naj se po vsem tem o današnji ženski mladini uresniči beseda psalmistova: »Tvoja žena bo kakor trta ob tvoji hiši, tvoji otroci kakor oljčne mladike okrog tvoje mize.« Psalmist gleda mlado trto, ki raste, in zre v bodočnost ter se raduje: »Srečen boš in dobro ti bo.« govori možu. Nekje ga čaka dekleta, ki mu jo je Bog namenil. Čisto in nedolžno preživlja svojo mladost, da bo mogla prinesiti srečo. Mogla jo bo prinesiti, pa naj se ves svjet ruši okrog nje; ona bo prinesla možu in otrokom srečo v vsakih razmerah.

Toda za mlado trto je treba skrbeti, ne smemo je hraniti s truplom. Ženski mladini zdravih naukov in ne grdobije!

Zdi se, da je danes sam satan na delu in hoče na vsak način pogubiti žensko mladino. Dekleta ne more ostati stanovitno, če ji ne pomagajo Bog, starši, vzgojitelji in okolje. Morda včasih molimo kar tjavdan in ne vemo, zakaj molimo. Dajmo svoji molitvi velik in svet namen, molimo ta teden za čistost naših slovenskih deklet.

Posebna nagrada za hrbre komuniste: pobirati smejo čike

V komunističnih tolpah so politikomisarji tisti, ki morajo skrbeti, da se plen pravično deli. V okrožnicah, ki jih dobivajo od svojega predstojnika politikomisarja pri glavnem štabu NOV in POS Krajerja, vedno berejo, da je treba opustiti pri delitvi plena enakost pa tudi skupno last. Če ukrade tolpa kje kakto uro, še kolikor toliko dobro obleko, nahrbtnik ali pas, mora vse to oddati politikomisarju, ta pa potem plen razdeli med najbolj hrbre borce. Zadnjič so bili v Podgorju hrabri komunistični bojovniki deležni posebno imenitnih darov.

Domobranci so bili pred časom precej dolgo v Podgorju, odkoder so prignali komuniste. Pa niso se bojevali le z orožjem, prinesli so s seboj tudi veliko časopisov in knjige. Vse hiše, kožnice in plotove so prelepili z letaki in vsa pota so tik pred odhodom posuli z letaki, namenjenimi komunistom. Nato so se domobranci za dva dni umaknili, potem pa se spet vrnili v Podgorje. Tada so zvedeli od domačinov marsikaj zanimivega.

Clovek bi pričakoval, da bodo najprej planili komunisti po prihodu v vas na domobranski propagandni material in tako spet dali kraju komunistično zunanost, ko bi postala spet vidna po zidovih njihovih znamenja. Toda ne. Prva politikomisarjeva skrb je bila, da bi nagradil najhrabrejšega borca. Dal jim je monopolno pravico, da smejo le oni pregledati vse ceste in vrtove ter pobirati vse čike, ki so jih odvrgli domobranci. Lahko si predstavljate, kako so bili veseli komunistični junaki, ko so po vseh štirih lazlih po poteh in od časa do časa radostno dvignili ne baš pravek čik.

Ko se tako ni bilo več bati, da bi bila katera od teh dragotin po neprevidnosti uničena in poteptana, so začeli so jih prinesli domobranci, obenem pa so pobrali ljudem tudi vse blago, ki so ga zadnji čas prinesli iz »neosvobojenega« ozemlja. Tako sol, vžgalice in eladkor. Tudi nekaj civilnih oblek so pokradli, med njimi dve gasilski bluzi, v katerih bodo prav gotovo nastopali kot »Angleži«.

Zatemnitev je od 6. avgusta od 21.30 do 5

Iz Trsta

Izdajanje novih tobačnih izkaznic bo prihodnji teden in sicer po abecednem redu. Tisti, ki jih slučajno ne bi prejeli, jih bodo mogli dobiti šele po končanem razdeljevanju.

Maksimalne cene sadju so: hruške na debelo 11 lir, na drobno 13,40 lir, breskve na debelo 12,50 lir, na drobno 15 lir, slive na debelo 9 lir, na drobno 11 lir.

Dekle je pregnalo tatove. Jurij Marchesini, stanujoč v Rossettijevi ulici št. 31, je prišel domov na kosilo in pustil pred hišo avtomobil. Med njegovo odsotnostjo so se približali tatovi, ki so že pogrnali motor in peljali avto konaj do Buonarotijeve ulice, ko je to videla hčerka hišnice, ki je pričela klicati na pomoč. Tatovi so skočili z voza in odhiteli v neznan smer, avto pa, ki je bil v teku, se je brez vozača zaletel v zid in je s tem nastala škoda okrog 14.000 lir.

Smrtina nesreča na kolodvoru. 42 letni železničar Teodor Bastiani je moral prekamniti vlak na drug tir, pa je tako nesrečno padel, da mu je zašla noga pod kolesa in mu jo je odrgalo. Takoj so ga odpeljali v bolnišnico, kjer pa je par ur nato umrl.

Prometna nesreča. Na Grumulski obali se je avtomobil zaletel v tovorni avto. Pri trku je bil ranjen 46 letni Gustav Krasnič, vendar pa k sreči ni dobil hujših poškodb.

Deček odšel od doma. Ze od sobote zjutraj pogrešajo starši 12 letnega Darija Pividorja iz Vidma. Odšel je od doma, pa se do zdaj še ni vrnil.

Pošta za prizadete ob letalskem napadu, ki so spremlili svoje stanovanje, leži na glavni pošti in jo morejo prizadeti tam dvigniti.

Tatvine me letalskim alarmom se množijo. Zlikovci se prav gotovo ne zavajajo, da tiste, ki izkoristijo letalski alarm ali bombni napad za svoje umazano početje, zadene mnogo hujša kazen kot navadne tatove.

SPORT

SK Ljubljana. Pozivam vse igralce prvega in rezervnega moštva, da so danes zagotovo udeleženi obveznega treninga. Igrali bomo na dva gola. Začetek treninga ob 8.30. — Načelnik.

Vse nogometaše padovanskega taborišča pozivam na važen sestanek, ki bo v ponedeljek, 7. t. m., ob 19.30 v gostilni Lovšin v Gradišču. V. Zitnik, zagotovo. Važno in vsi, prosim.

označena sistematika narodopisne znanosti, ki se s to knjigo tako mogočno afirmira.

ranjem gradiva, pa tudi končnim ocenjevanjem. Ti članki tvorijo sredino knjige ter njih glavni poudarek, kajti spadajo v osnove vsakega prvotnega kulturnega udejstvovanja. — Mlad raziskovalec pravnih starin med Slovence dr. Sergij Vilfan je tu podal »Oert slovenskega pravnega narodopisja«. Najprej podaja temeljno razmotiranje o nastanku ljudskega prava, na kar preide na slovensko ljudsko pravo in pravne običaje, posebno pa še na pravne spomine, kakor se kažejo v ljudskem izročilu in imenih. — Ena najdaljših razprav pa je »Pregled slovenskih ljudskih običajev«, kakor ga je podal Boris Orel, ki se je zadnje čase najbolj pečal z njimi. Pregledal jih je pod dvojnimi vidikoma: 1. običaje, ki se nanašajo na rojstvo, ženitovanje in smrt, ter 2. kakor se vrste med ljudstvom v letnem času od pomladi do zime. To je vsebina tega I. zvezka priročnika Slovensko narodopisje. Ni treba poudarjati, da je knjiga bogato ilustrirana ter tudi v tem pogledu odlična. Gotovo knjiga ne rešuje vseh naših etnografskih problemov, nakazuje jih, ureja jih in postavlja na trden temelj znanstvene metode. Daje informacije, odkriva problematiko in nakazuje rešitve. Predvsem pa vabi delavce na tako potrebno, a ne še dovolj obdelano polje slovenske etnografije. Vsem, ki so imeli zasluge za to knjigo, smo lahko hvaležni zanjo in želimo, da bi II. zvezek čimprej izšel. Kakor vemo, se knjiga dobi do 15. avgusta še po subskripcijski ceni 180 lir, pozneje bo stala 220 lir. td.